

Kabına sığmayan bir cevher: Ruh

Ahmet Dağistanlı: “Asa-yı Musa’da geçen, ‘Sabit, daim, fitrî kanunlar gibi ruh dahi âlem-i emirden, sıfat-ı iradeden gelmiş ve kudret ona vücud-u hissî giydirmiştir. Ve bir seyyale-i lâtifeyi o cevhere sadeftmiştir.” cümlesi ruhu anlatıyor. Bazıları ise ruhun Allah’ın nurundan yaratıldığını söylüyor. Bu cümleyi açıklar mısınız?”

RUH CEVHERİNİN SADEFİ

Ruhun ne olduğu Resûlullah Efendimiz’e (asm) sorulmuş; Allah Resulü (asm) soruyu vahye havale etmiş ve Cenâb-ı Hak’tan şu vahiy gelmiştir: “Sana ruhtan sorarlar. De ki: Ruh Rabb’imin emrindedir. Size o ilimden ancak az bir şey verilmiştir.”¹

Bize ruh bilgisinden az bir şey verildiği bildirildiğine göre, ruhla ilgili ulaşabildiğimiz bilgilerin çok fazla olmadığını başta teslim edelim. Yukarıdaki âyeti tefsir ederken ruhun tanımı üzerinde önemle duran Bedüzzaman Saîd Nursî (ra), der ki: “Ruh; zihayat, zîşuur, nuranî, vücûd-u haricî giydirilmiş, cami, hakîkattar, külliyyet kesb etmeye müstaid bir kânun-u emridir.”²

Tanımdan yürümeye çalışalım: Ruh hayat sahibidir. Ruh şuur sahibidir. Ruh nuranîdir. Ruha vücûd-u haricî giydirilmiştir. Yani, bu ilâhî emre, haricî bir hüviyet ve mahiyet kazandırılmıştır, hususî bir kapsamlılık ve bütünlük verilmiştir.

Burada, “haricî vücut” kavramı içinde meleklerin her birinin ayrı özelliklere sahip olduğunu, cinlerin her birinin müstakil mahiyetinin bulunduğunu ve insanların her birinin hususî birer hüviyete sahip olduğunu anlamak mümkün. Her bir insana dünyaya gelişinde giydirilen, dünyadan gidişinde soyulan ve Kıyamet Günü tekrar giydirileceği vaad olunan vücut gömleğini bu “haricî vücut” kavramı içinde düşünmemelidir. Çünkü bu cismanî vücut ayrı bir lütuftur; dünyaya ve kıyamete mahsus bir gömlektir; ölümle soyulduğunda ruh yine lâtif cildi ve misâlî bedeni içinde dünyadan berzah âlemine ayrılır.³

Buradaki “vücut-u harici” terimi, Asa-yı Musa’da, “ruhun sadefti olan seyyale-i lâtife”, unvanıyla geçmiştir.

RUH CAMİDİR

Bedüzzaman'ın tanımına göre, ruh camidir; yani, derinlik ve bütünlük sahibidir; geniştir, kapsamlıdır, Cenâb-ı Hakk'ın ekser isimlerine mazhardır, hadsiz lâtifeleri ve duyguları bünyesinde barındırır, bir küçük âlem gibidir, cismâniyetle birleştiğinde kâinatın bir fihristesi ve özeti mahiyetindedir.⁴

Yine Üstad Bedüzzaman'ın tarifinden hareket ettiğimizde görürüz ki: Rûh hakîkattardır; yani varlığı doğrudan Allah'ın emrine dayanır; sebep olan-sebep olunan ilişkisi olmadan her rûh doğrudan doğruya kendi Hâlık-ı Kerîm'inin, kendi Sâni-i Hakîm'inin emir ve irâdesinden gelmiştir. Hayal değildir. Rü'yâ değildir. Efsane değildir. Mitolojik bir unsur değildir. Allah'ın emrine istinad eden hakikî bir vücuda ve varlığa sahiptir.

Keza, ruh, külliyyet kesb etmeye müstaidir; yani, dar kafesine sığmaz o, kabına sığmaz, gömleğini yırtar, toprağını yarar, bütün kâinatı ardına alır, sadece kâinatın Sahibine muhatap ve müteveccih olur, sadece kâinatın Sahibine yönelmekle huzur bulur; Allah'ın mülkünde sınır tanımaz, hudud tanımaz; bir inkişaf etti mi, bir açıldı mı, bir uçtu mu yıldızlar, güneşler, ulvî âlemler ona dar gelir.⁵

RUH YARATILMIŞTIR

Nihayet ruh, âyetin de bildirdiği gibi, kânun-u emridir; yani Cenâb-ı Hakk'ın emrinden gelmiş bir kânundur, bir namustur, bir mahsus tabiattır; bir büyük hakikatin çekirdeği, nüvesi ve özüdür.

Melekler de ruhanî varlıklardır. Kur'ân'ın, Hazret-i Cebail (as) için "Ruh"⁶, "Rûhu'l-Emin"⁷, "Rûhu'l-Kudüs"⁸ gibi saygı ve ihtiram ifadeleri kullanmış olması Hazret-i Cebail'in (as) vazife ve makamının üstünlüğünü göstermekle beraber, mahiyet olarak da ruhanî olduğunu gösterir.

Ruh, Allah'tan bir emirdir. Allah'ın "Âmir", "Mürîd", "Muhyî", "Alîm", "Kadîr", "Hakîm", "Semî", "Basîr" gibi isimlerin ve bilemediğimiz birçok Esmâ'nın mazharıdır. Yaratılmış bir hakikattir.⁹

Ruh, ait olduğu varlığı kimlik ve kişilik olarak niteler. İnsan ruhunun vazifesi Cenâb-ı Allah'a iradesiyle ve şuuruyla kulluk yapmaktır. Cenâb-ı Allah kuluna dilediği kadar yaşama süresi verir, dilediği an kulunun ruhunu teslim alır. Kul Azrail'in eliyle berzah âlemine gittiğinde, istese de, istemese de Cenâb-ı Allah'a teslim olmuş olur.